

Historie Greenpeace

V roce 1971 prováděly Spojené státy na malém ostrově zvaném Amchitka v souostroví Aleuty u západního pobřeží Aljašky atmosférické testy atomových zbraní. Tento ostrov byl nejenom posledním útočištěm tří tisíc ohrožených mořských vyder, domovem orla, sokola stěhovavého a dalších divokých zvířat, ale nalézal se též v epicentru nejčastějších zemětřesení na světě.

Motivováni vírou, že i jedinec může dosáhnout změny, pronajalo si dvanáct odhodlaných mužů otlučenou rybářskou loď a vypravili se z kanadského Vancouveru, aby atomovému testu zabránili. Zvolili si název, který vyjadřoval zájem o přírodu i jejich touhu zbavit svět jaderné hrozby - Greenpeace (zelený mír). Jejich odvaha, nasazení a nenásilná forma protestu se později staly příkladem, který inspiroval tisíce lidí k následování.

Jeden člen posádky si s sebou vzal knihu starých indiánských legend s názvem Bojovníci duhy (Warriors of the Rainbow). Kniha obsahovala i 200 let staré proroctví indiánské stařeny z kmene Cree, v němž se mj. praví: „Až Země bude zpustlá, řeky otrávené, moře zčerná a ptáci začnou padat z nebe, pak v poslední chvíli Indián znovu získá svého ducha, spojí se s bílým mužem a naučí ho ctít Zemi. Společně povstanou proti ničení a stanou se Bojovníky duhy.“ Tato kniha změnila posádce život a dala vzniknout jedné z nejznámějších ekologických organizací na světě.

Dnes je Greenpeace známé zejména svými přímými akcemi, kterými se snaží upozornit veřejnost na vážné ekologické problémy. Akce jsou však jen příslovečnou špičkou ledovce v tvrdé a seriózní práci, kterou často není tolik vidět. Greenpeace dnes spolupracuje s uznávanými experty a laboratořemi, vede vědecké výzkumy a snaží se prosazovat řešení problémů a pozitivní změny. Greenpeace též spolupracuje s mnoha mezinárodními institucemi včetně OSN.

Zdejší pobočka Greenpeace byla založena v roce 1992 a od té doby vedla mimo jiné kampaně za záchranu Libkovic, proti dostavbě Temelína, za vyčištění Labe, proti toxickým hračkám z PVC, za rozvoj solární energie (fotovoltaiky) a proti uvolňování geneticky manipulovaných organismů (GMO) do životního prostředí. Příležitostně se podílí též na velkých mezinárodních kampaních Greenpeace, jako jsou například protesty proti testům atomových zbraní nebo ochrana pralesů a velryb. Chce v České republice nadchnout pro svoji práci tolik příznivců, aby v budoucnu byla zcela finančně nezávislá na mateřské organizaci Greenpeace International.

Cíle a poslání Greenpeace

Cílem Greenpeace je zajistit možnost zachování života na Zemi v celé jeho rozmanitosti.

Greenpeace usiluje o záchranu biodiverzity v celé její šíři, chce pomoci zabránit znečišťování atmosféry, odvrátit hrozbu globálních klimatických změn a zničení ozónové vrstvy, zabránit znečišťování a zneužívání světových oceánů, souše a sladkovodních zdrojů. Usiluje o odvrácení jaderné hrozby a propaguje mír, světové odzbrojení a myšlenku nenásilí.

Greenpeace se zavázalo jednat na principu nenásilí, politické nezávislosti a napříč hranicemi států. Odhaluje hrozby pro životní prostředí a usiluje o hledání možných řešení těchto hrozeb. V tomto úsilí nemá žádných trvalých spojenců ani nepřátel.

Greenpeace vede kampaně proti největším znečišťovatelům a upozorňuje na globální ekologické problémy.

Co je pro Greenpeace charakteristické

Zásadou Greenpeace je nenásilí za jakékoli situace.

Pokud se vůbec někdy stalo, že k násilí došlo, Greenpeace vždy bylo pouze jeho obětí. V roce 1985 agenti francouzské zpravodajské služby, na oficiální pokyn francouzské vlády, potopili vlajkovou loď Greenpeace - Rainbow Warrior. Jeden člen posádky - portugalský fotograf Greenpeace Fernando Perreira - při tom přišel o život.

K tomuto útoku došlo v době, kdy loď vyplula z Auckland u Nového Zélandu, aby protestovala

proti francouzským jaderným testům v jižním Pacifiku. Toto je jeden z nejodpudivějších příkladů násilí spáchaného proti Greenpeace, bohužel zdaleka ne jediný.

Financování a fungování Greenpeace

Greenpeace nežádá finanční podporu od vlád, průmyslových seskupení ani od politických stran a ani od nich takovou nabídku nepřijímá. Greenpeace ani nevyhledává ani nepřijímá podporu, která by zkompromitovala jeho nezávislost, cíle, plány nebo bezúhonnost. Greenpeace spoléhá na podporu dobrovolníků a jednotlivých dárců, případně na grantovou podporu nadací.

Greenpeace vystupuje jako globální hnutí. Má národní kanceláře po celém světě, v Australasii, Evropě, severní Africe a ve středomoří. Všechny kanceláře pracují na stejných cílech a vedou stejnou politiku, ale zároveň každá kancelář vyvíjí svojí politiku a klade důraz na svoje úkoly s ohledem na místní a národní politickou a ekonomickou situaci a se zřetelem na stav životního prostředí a na příčiny a následky jeho znečištění v té či oné zemi. Každá kancelář pracuje pod týmovým vedením a využívá dobrovolníků z příslušné země.

Greenpeace působí na mnoha úrovních. Protože členové hnutí pochopili, že zastavení znečišťování prostředí vyžaduje expertízy na mnoha odborných úrovních, pracuje hnutí na mnoha úrovních společnosti.

Greenpeace využívá práce aktivistů, vědců, politických lobystů a ekonomů, aby zaručilo, že kampaň bude probíhat na mnoha úrovních rozhodování a že se tím maximalizuje tlak na účinnou změnu.

Má aktivisty působící na souši i na moři na lodích, kteří „přinášejí svědectví“ o ničení životního prostředí. Má aktivisty kampaní a lobysty, kteří se setkávají s vládními ministry a se zástupci průmyslu, aby přinášeli hlas za životní prostředí do světa politiky a průmyslových seskupení. Organizují rozsáhlé mediální kampaně, ve kterých přináší novinářům představy a zprávy o jejich práci a zajišťují tak skutečnost, že je jejich hlas slyšet. Mají i vědce, kteří pro ně pracují v laboratořích a kteří zkoumají příčiny a následky znečišťování prostředí.

Úspěchy Greenpeace

Greenpeace sehrálo klíčovou roli například v boji za zákaz dovozu toxických odpadů do méně rozvinutých zemí, v úsilí o moratorium na komerční lov velryb, za prosazení konvence OSN o lepším řízení rybolovu, za vytvoření mezinárodní velrybí rezervace Southern Ocean Whale Sanctuary. Rozhodujícím způsobem se zasadilo za 50leté moratorium na těžbu nerostů v Antarktidě, za zákaz ukládání radioaktivních a průmyslových odpadů na mořském dně a proti potápění dosloužilých těžařských plošin. Prosadilo zákaz používání vlečných tenatových sítí a zákaz všech jaderných pokusů, což bylo cílem úplně první kampaně.

Úspěchy české pobočky Greenpeace:

1991 – Temelín: Na základě tlaku Greenpeace a dalších organizací upuštěno od dostavby bloků 3. a 4. v Temelíně

1992 – Libkovice: Kampaň za záchranu severočeské obce před těžbou uhlí.

1993 – Ilegální obchod s toxickým odpadem: Blokáda transportu toxického odpadu z Německa vystopovaného na česko-německé hranici.

1997 – Labe Tour 97: Plavba na lodi Albatros po Labi. Nabírání vzorků odpadních vod u největších znečišťovatelů a jejich analýzy. Přímé akce proti vypouštění toxických odpadů do řeky.

1997 – Povodně na Moravě: Greenpeace pomáhá při velkých povodních v Olomouci a Starém městě u Uherského hradiště

1997 – Toxické hračky z PVC: Greenpeace zahajuje informační a spotřebitelskou kampaň o nebezpečí toxických hraček z PVC pro nejmenší děti.

1998 – Obaly z PVC: Greenpeace se daří dosáhnout zákazu PVC v obalech.

1998 – Synthesia: Chemička Synthesia na základě tlaku Greenpeace přestává vypouštět své nečištěné odpady do Labe.

1998 – Projekt Fénix: Projekt obnovy obcí po povodních s použitím obnovitelných zdrojů energie. Obec Karlovice (vybudován solární ohřev vody v místní školce a penzionu pro seniory).

1998 – Důl v Beskydech: Kampaň proti otevření nového uhelného dolu v chráněné krajinné oblasti

v Beskydech.

1998 – Toxická skládka Milovice: Kampaň za vyčištění nezajištěné toxické skládky, na které bylo ilegálně uloženo 20 000 tun nebezpečného odpadu včetně kyanidů, PCB, DDT a dioxinů (skládka asanována v roce 2000).

1999 – Solar Tour: Kampaň na propagaci čisté elektřiny ze Slunce. Turné a výstava ukazující dvoukilowattovou fotovoltaickou elektrárnu.

1999 – Temelín: Kampaň před rozhodováním vlády informující o ekonomické nevýhodnosti dostavby Temelína.

1999 – 100 solárních škol: Kampaň za prvních 100 škol vybavených malou fotovoltaickou elektrárnou.

2000 – Boj za označování geneticky manipulovaných (GM) potravin.

2000 – Referendum o Temelínu: Informační kampaň za referendum o dostavbě Temelína. Pokud bude Temelín spuštěn, půjde veškerá jeho produkce na vývoz.

2000 – Supermarkety stahují GM potraviny

2000 – Rizika Temelína: Greenpeace upozorňuje na nevyřešená rizika Temelína před jeho spuštěním.

2000 – První solární škola: V rámci projektu Slunce do škol otevřena první škola vybavená miniaturní fotovoltaickou elektrárnou.

2001 – GM pšenice: Na základě tlaku Greenpeace a dalších subjektů upuštěno od pokusů s pěstováním geneticky manipulované pšenice v ČR

2001 – Hračky z PVC: Na základě kampaně Greenpeace staženy nebezpečné hračky z PVC ze supermarketů.

2001 – TESCO GM free!: Na základě tlaku a akcí Greenpeace TESCO stahuje GM potraviny.

2001 – Blokáda Technoplastu: Greenpeace upozorňuje na nebezpečnou spalovnu plastů, která až 100krát překračuje limity na vysoce toxické dioxiny.

2001 – Spolana: Zahájení kampaně za vyčištění provozů kontaminovaných dioxiny ve Spolaně Neratovice. Greenpeace varuje před nebezpečím povodní a naléhá na protipovodňová opáření

2002 – Spolana: Povodně ve Spolaně Neratovice. Greenpeace z vrtulníku dokumentuje zatopení baráků kontaminovaných dioxiny, které Spolana i ministerstvo popírá.

2002 – GM kukuřice v Branišovicích: Akce proti pokusům s pěstováním geneticky manipulované kukuřice na jižní Moravě.

2003 – Ochrana velryb: Zahájení kampaně podporující vstup ČR do Mezinárodní velrybářské komise.

2003 – Ne válce: Greenpeace vede kampaň proti válce v Iráku pod vedením USA.

2003 – Labe Tour 2003 – rok poté: Greenpeace se vydává na plavbu po řece Labi, aby rok po ničivých povodních upozornilo na nebezpečí spojená s výrobou chemických látek v celé řadě průmyslových podniků nacházejících se na břehu Labe.

Zpracováno podle webových stránek <http://www.greenpeace.cz>
Vojtěch Krmíček, vojtec@centrum.cz